

Noul Cod Silvic, practicile de management apropiate de natură aplicate în România și Pădurile multisekulare – Old-Growth Forests (OGF)

18 aprilie 2024. Asistăm la [dezbaterea parlamentară](#) din Senat referitoare la Noul Cod Silvic. În mod regretabil, propunerile noastre nu au fost luate în considerare. În loc să vedem reformele administrative promise, observăm că bunele practici din silvicultura românească sunt subminate.

Este un moment crucial să înțelegem că statutul de „inimă verde a Europei” al pădurilor României nu este întâmplător. Acesta se datorează practicilor silviculturale impuse și aplicate cu consecvență timp de aproape un secol. Este acel moment din istorie când trebuie să apărăm aceste bune practici pe care unii nu le-au înțeles niciodată, iar alții se grăbesc să le dărâme ca să inunde piața cu lemn ieftin. Avem nevoie de claritate și de acțiune, acum mai mult ca niciodată. Iată de ce am pregătit Poziția WWF România referitoare la practicile silviculturale apropiate de natură aplicate în România și pădurile multisekulare de tip Old-Growth.

Deși România este renumită pentru ponderea mare a pădurilor **multisekulare de tip Old-Growth Forests (OGF)**, arboretele mature/bătrâne sunt în realitate sub-reprezentate în peisajul forestier național.

Actuala distribuție dezechilibrată pe clase de vârstă (Figura 2) a fost influențată semnificativ de faptul că, după perioada comunistă, aproximativ un milion de hectare de păduri au fost restituite către peste 700.000 de proprietari privați, cărora li s-a oferit practic și posibilitatea de a alege pădurile pe care le-au dorit. Ca urmare, pădurile bătrâne exploatabile, cu un volum mare de lemn pe picior, au fost cele mai râvnite. În mai puțin de 30 de ani, cele mai multe dintre aceste păduri au fost deja exploatare (legal sau ilegal).

Pentru a înțelege mai bine situația, conform inventarelor forestiere naționale, pădurile cu vârstă de peste 120 de ani acoperă o suprafață de **1,5 milioane de hectare** în Germania, în timp ce în România acestea sunt de doar **0,6 milioane de hectare**. Dar această pondere deficitară va fi îmbunătățită din nou pentru România dacă se menține sistemul de gospodărire a pădurilor pe cicluri lungi. Cu toate acestea, faptul că Germania are o suprafață mai mare de păduri bătrâne nu înseamnă automat faptul că aceste păduri se află într-o stare de conservare mai bună față de cele din România. De altfel, acest aspect este reflectat și de **starea de conservare a habitatelor** în Natura 2000.

Câteva cifre despre păduri la nivel național

- ≅ **76%** sunt păduri pentru care se reglementează procesul de producție
- ≅ **21%** sunt păduri cu rol special de protecție pentru care nu se reglementează un proces de producție
- ≅ **3%** sunt pădurile care se află sub regim de protecție strictă
- ≅ **1%** sunt păduri multisekulare virgine și cvasi-virgine protejate în cadrul Catalogului Național al Pădurilor virgine și cvasi-virgine

Conform Inventarului Forestier Național (IFN) **ciclul II** 2013-2018, din totalul pădurilor:

- **7,5 % au vârsta de peste 120 ani** (526.787 ha)
- **9,7 % au vârsta cuprinsă între 101-120 ani** (673.245 ha)
- **13,8 % au vârsta cuprinsă între 81-100 ani** (958.172 ha)

Aceste suprafețe se află în proprietate publică (48%) și privată (52%).

Conform Inventarului Forestier Național (IFN) **ciclul I** 2008-2012, au fost înregistrate doar 415.081 ha care aveau peste 120 de ani, în timp ce 587.758 ha aveau între 101-120 de ani. Acest lucru dovedește că, prin aplicarea unui sistem de gestionare a pădurilor pe cicluri lungi de producție, este **generată o creștere progresivă a suprafețelor ocupate de păduri mature /bătrâne**.

Pădurile Multisekulare - Old-Growth Forests versus Arborete în stadiul de pădure matură /bătrână

Pădurile Multisekulare de tip Old-Growth Forests nu trebuie confundate cu arborete în stadiul de pădure matură /bătrână gospodărite în acest sens.

Stadiul de pădure multiseculară de tip OGF începe când cei mai mari arbori – care ar trebui să fie dominanți la nivel de arboret – au ajuns la senescență și mor într-un mod neregulat. Iar vârsta de la care putem vorbi de senescență, pentru cele mai răspândite specii (fag, brad, molid, stejari), depășește în general 300-400 de ani în condițiile naturale din România.

Pădurile multisekulare de tip OGF sunt cuprinse în legislația națională prin normele silvice (încă din 2012), fiind legate de conceptul de păduri virgine sau cvasi-virgine definite printr-o serie de criterii și indicatori specifici care țin cont de particularitățile pădurilor din România. Criteriile și indicatorii pentru România au fost elaborați de către autoritățile române în colaborare cu mediului academic, societatea civilă și institute de cercetare, în urma unui proces transparent și participativ în care au fost implicați un număr semnificativ de factori interesați. A fost **un proces îndelungat**, care a început în 2011, în urma **campaniei WWF**, și a fost finalizat **ulterior** prin constituirea **Catalogului Național al Pădurilor Virgine și Cvasivirgine** din România.

Stadiul de pădure matură /bătrână începe atunci când, în urma pierderii arborilor, golurile din coronament nu pot fi închise de arborii limitrofi și, prin urmare, există suficiente resurse la nivelul solului din pădure (ex: lumina) pentru ca procesul de regenerare naturală să se realizeze. Acest proces are loc în general atunci când arborii au depășit 100 – 140 de ani, acesta fiind cazul tipic al pădurilor gospodărite pe cicluri lungi de producție din România.

În pădurile cultivate, arboretele mature/bătrâne sunt rezultatul implementării practicilor specifice de gestionare a pădurilor pe cicluri lungi de producție, care se aplică sistematic de aproape un secol. Această abordare este în acord cu **îndrumările Comisiei Europene** pentru promovarea practicilor siviculturale apropiate de natură. Această practică, impusă prin lege pentru toate pădurile, indiferent de natura proprietății, a permis țării să ajungă într-o situație în care cea mai mare parte a pădurilor gestionate activ vor atinge vârsta de 120 de ani și chiar mai mult. Cu toate că aceste păduri par asemănătoare cu cele de tip OGF, ele au mai puțin de jumătate din vârsta lor fiziologică.

Prin urmare, **considerarea pădurilor de 110-120 de ani drept păduri multisekulare de tip Old-Growth ar fi o abordare greșită pentru România.** Aceste păduri sunt gospodărite pe cicluri lungi și astfel ajung să aibă o structura similară cu cea de tip Old-growth. **Iată de ce aceste păduri nu ar trebui incluse în regim de „protecție strictă” pe aceste considerente.**

Dacă aceste păduri mature /bătrâne (ce în prezent reprezintă cca 7.6% din suprafața totală a pădurilor din România) ar fi incluse în regim de protecție strictă, **sistemul de gospodărire al pădurilor va fi obligat să instituie cicluri de gospodărire mai scurte** pentru a gestiona restul pădurilor pentru care se reglementează procesul de producție (adică pentru mai bine de 76% din suprafața forestieră) și care au avut șansa – până acum – să atingă vârste de 120-180 de ani, conform normelor silvice.

Cu alte cuvinte, **pentru a salva circa 500.000 de hectare de păduri de peste 120 de ani, alte 6.500.000 de hectare nu vor avea niciodată șansa să atingă o astfel de vârstă.** Și deoarece timpul nu stă în loc, chiar dacă protejăm pădurile mature /bătrâne și chiar pe cele multisekulare de tip Old-Growth, acestea nu vor rămâne pentru totdeauna bătrâne, ci mai devreme sau mai târziu vor intra din nou în stadiul de regenerare. Așadar, în aceste condiții, este greu de spus dacă și câte păduri bătrâne vom mai avea în viitor.

Principalul risc pe care îl întâmpină acum pădurile din România, prin reformele propuse de noul Cod Silvic, este adoptarea unor cicluri de gospodărire mai scurte, ceea ce ar putea conduce și la dublarea volumului anual de lemn permis a fi recoltat (posibilitatea totală a tăierilor). În acest fel, va fi disponibilă o cantitate mult mai mare de lemn pentru industria primară de prelucrare primară, deoarece milioanele de hectare de păduri mai tinere, care urmau să fie gestionate pentru a ajunge păduri mature /bătrâne, vor deveni disponibile imediat pentru exploatarea forestieră de regenerare.

În timp ce profiturile economice ce vor rezulta din această schemă vor fi obținute doar de câțiva, costurile în ceea ce privește biodiversitatea, clima și în general serviciile de mediu sau sociale vor fi suportate de mulți, la nivel național și regional.

Distribuția pădurilor în funcție de rolul atribuit

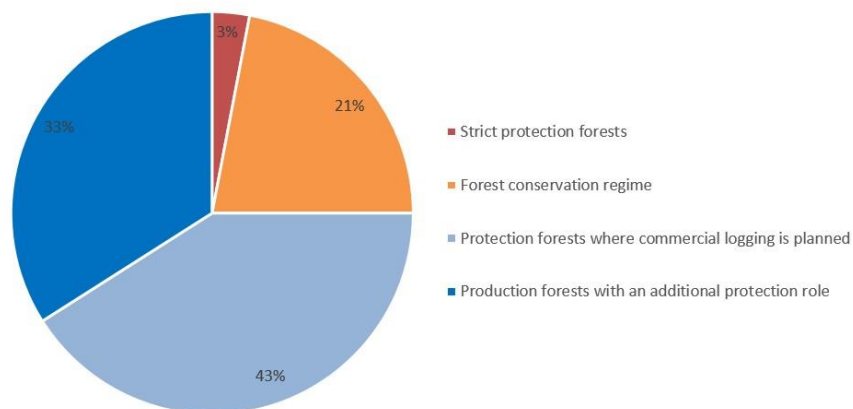

Figura 1: Distribuția pădurilor în funcție de rolul atribuit (Sursa: [Raportul privind Starea Pădurilor 2020](#))

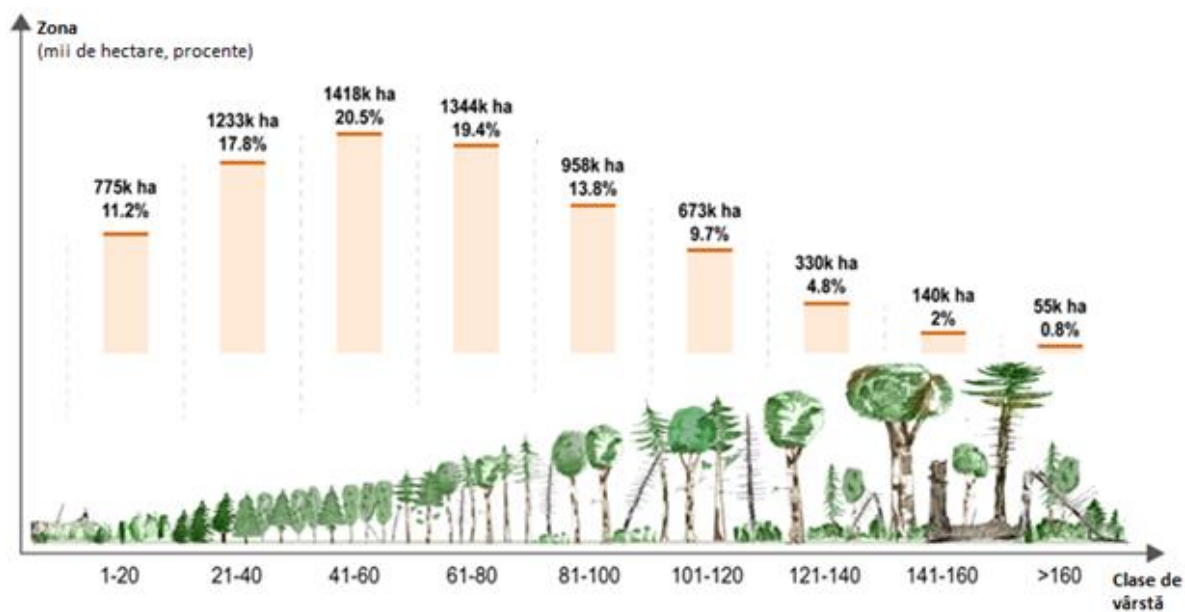

Figura 2: Distribuția pădurilor pe clase de vârstă (Sursa: [Inventarul Forestier Național II](#))

Sistemul de gospodărire a pădurilor din România

Chiar dacă pare contraintuitiv, **impunerea de a recolta arborii doar atunci când aceștia ajung bătrâni („lemn secular”)** este singura modalitate de a ne asigura că pădurile cu rol de producție vor ajunge în stadiul de pădure matură/ bătrână (și asta în mod planificat pentru a asigura permanența lor la nivel de peisaj, chiar dacă nu în același loc).

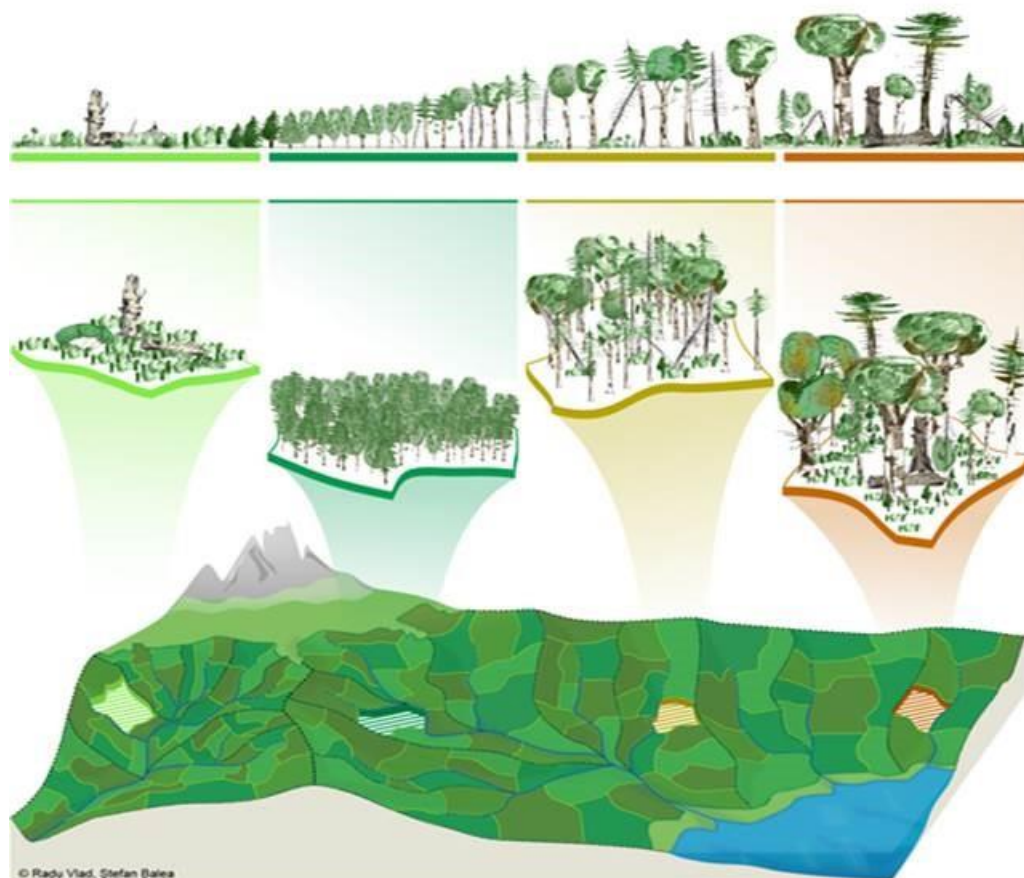

Figura 3. Peisaj forestier mozaicat într-o dinamică stabilă - prin care planificarea managementului forestier urmărește existența tuturor stadiilor de dezvoltare a pădurilor într-o pondere echilibrată la nivel de peisaj forestier

Dacă sistemul actual de gestionare va fi în continuare menținut, în următoarele decenii vom avea chiar mai multe păduri bătrâne în cadrul peisajului forestier național, cu o structură apropiată de cea a pădurilor multisekulare de tip Old-Growth (vezi Figura 2 și evoluția în timp a structurilor actuale pe clase de vârstă).

Simplificarea și omogenizarea pădurilor Europei – atât în ceea ce privește numărul de specii de arbori și vârsta acestora – împreună cu cicluri scurte de gospodărire, au dus la o reprezentare deficitară semnificativă a atributelor specifice pădurii mature /bătrâne (**Orientările CE** privind gestionarea pădurilor mai aproape de natură). Dar, în România, acest lucru nu s-a întâmplat ca și în alte regiuni deoarece silvicultura românească a adoptat, de aproape un secol, practici apropiate de natură și pentru gestionarea pădurilor cu rol de producție.

Tabel 1: Principalele măsuri care caracterizează silvicultura apropiată de natură din România

Principiile aplicate de actualul sistem de gestionare a pădurilor din România arată cum pădurile gospodărite pot ajunge să aibă structuri apropiate de cele ale pădurilor bătrâne de tip Old-Growth și ar putea chiar părea ca fiind „păduri neatinse”:

1. *Promovarea regenerării naturale* și, prin urmare, a provenienței genetice locale. Ca urmare, 72% din suprafața totală a pădurilor se regenerează natural din sămânță de la o generație de arbori la alta.
2. *Promovarea tipului natural de pădure* și, prin urmare, o compoziția naturală a pădurilor conform condițiilor staționale locale acoperă 77% din suprafața totală a pădurilor și doar 7% sunt păduri artificiale, create prin plantații.
3. *Cicluri lungi de gospodărire* a pădurilor. Pentru multe specii, cum ar fi fagul, stejarul, molidul și bradul, **vârsta exploatabilității** impusă prin normele silvice este cuprinsă între **100 și 180 de ani**. Alți zece ani ar trebui să se adauge atunci când pădurea furnizează servicii ecosistemice specifice. În plus, ar trebui să se ia în considerare că se adaugă și o perioadă de regenerare de **20-40 de ani** pentru extragerea treptată a arborilor din arboretul inițial.
4. *Perioadă lungă de liniște* (care acționează ca o perioadă de „re-sălbăticire”). În ultimii **25-40 de ani ai ciclului de producție (ultimul sfert al ciclului)**, exploatarea forestieră în scop comercial este interzisă, fiind planificate doar tăierile de igienă, acestea fiind limitate la 1 m³/an. Actualizările recente ale normelor interzic, de asemenea, tăierile de igienă în pădurile situate în siturile Natura 2000. În timpul perioadei de liniște, structura pădurilor comerciale devine naturală, recreând atributele caracteristice pădurilor în stadii mature, cum ar fi lemnul mort, arborii habitat, sau microhabitatele legate de arbori. Distribuția pe clase de vârstă la nivel național arată că zonele în care se aplică perioade lungi de liniște acoperă aproximativ 1,5 milioane de hectare la nivel național.
5. *Codru grădinărit*. În cazul în care se aplică tăierile grădinărite, normele impun recoltarea arborilor cu diametre mari care **pot ajunge și depăși 1 metru pentru brad**, molid și fag. Ținând cont de condițiile staționale naturale, aceste specii ajung la 80-100 cm în diametru abia după 200-300 de ani.
6. *Continuitatea recoltelor de lemn*. Procedura legală de calculare și planificare a volumului de lemn ce poate fi recoltat din păduri are la bază **principiul continuității** ce ia în considerare creșterea pădurii și obiectivul pe termen lung de modelare a structurii arboretelor la nivel de peisaj forestier pentru a crea o distribuție echilibrată pe clase de vârstă a arboretelor. Prin urmare dacă, spre exemplu, în cadrul unei unități de producție nu există păduri care au ajuns la vârsta exploatabilității, nu se va permite realizarea tăierilor de regenerare, urmărind **refacerea reprezentării arboretelor mature /bătrâne**. Pe de altă parte, în cazul în care mai multe parcele forestiere au ajuns la vârsta exploatabilității iar volumul care ar putea fi recoltat depășește posibilitatea, nu vor fi incluse toate aceste suprafețe în planul decenal al tăierilor, deoarece tăierile anuale admise sunt limitate la posibilitatea de recoltare calculate care ține cont și de creșterea pădurii. În aceste condiții, nu toate arboretele bătrâne (ajunse

sau care au depășit vârsta exploatabilității) vor fi exploatate în aceeași perioadă. Astfel, o parte dintre acestea vor fi amânate pentru următorul deceniu / decenii. Așteptând să le vină rândul, restricțiile de liniște rămân valabile până când acestea sunt incluse în planul de aplicare a tăierilor de regenerare. Prin urmare, unele arborete vor îmbătrâni în continuare, ajungând la vârste avansate, cu mult dincolo de vârsta exploatabilității care, teoretic, permite realizarea tăierilor de regenerare. Acesta este o modalitate prin care pădurile gestionate ajung să fie conduse către structuri similare pădurilor multisekulare de tip Old-Growth, având în vedere și lunga perioadă de timp în care tăierile comerciale sunt interzise pe durata a câteva decenii (vezi pct. 4).

Ca urmare a acestor practici aplicate prin sistemul național de management impus prin norme, majoritatea pădurilor gospodărite, înainte de începerea lucrărilor de regenerare, vor ajunge la o structură asemănătoare cu cea a pădurilor multisekulare de tip Old-Growth. Așa că în România, în special în ceea ce privește conceptul de păduri multisekulare de tip Old-Growth, ar trebui să se ia în considerare și alte criterii și indicatori în afară de vârsta arborilor – și acest lucru pentru a le deosebi de pădurile gospodărite care au fost administrate în mod deliberat prin practici responsabile de gestionare a pădurilor pentru a obține o structură similară (vezi punctele 1-6).

Acest lucru este în concordanță cu **Îndrumările Comisiei** pentru definirea, cartarea, monitorizarea și protecția strictă a pădurilor primare și a pădurilor seculare din UE. În plus, dacă gestionarea activă permite pădurilor să ajungă în stadii care pot fi confundate cu pădurile multisekulare de tip Old-Growth, atunci o astfel de gestionare **ar trebui încurajată** la nivel european și nu descurajată /interzisă în mod indirect.

Totuși, menținerea acestui sistem generează clar pierderi economice pentru proprietarii de păduri, administratorii forestieri sau industria primară a lemnului. De fapt, ponderea volumului de lemn recoltat raportat la creșterea netă anuală rămâne sub 37%, în timp ce media UE este peste 65%. Nu este surprinzător faptul că industria prelucrătoare primară face lobby pentru ca legislația silvică să permită alegerea unor cicluri scurte de producție și astfel să poată crește (peste noapte) cantitatea de „lemn proaspăt” disponibilă pe piață.

Poziția WWF România referitoare la pădurile multisekulare de tip Old-Growth și practicile silviculturale apropiate de natură aplicate în România

Protecția pădurilor multisekulare de tip Old-Growth este necesară deopotrivă cu menținerea practicilor de management apropiat de natură aplicate în România, pentru a restabili un echilibru în ceea ce privește ponderea pădurilor mature /bătrâne la nivel de peisaj forestier, alături de atributele specifice acestor păduri. Pentru a atinge acest deziderat, WWF considera necesare următoarele:

(A) România trebuie să asigure **protecția pentru toate pădurile (cu adevărat) multisekulare**, de tip Old-Growth, conform procedurilor legale în conformitate cu Catalogul Național al **Pădurilor Virgine și Cvasi-virgine** (indiferent dacă sunt sau nu încadrate în prezent ca păduri cu rol de producție) și Îndrumările UE pentru Definierea, Cartografierea, Monitorizarea și Protejarea Strictă a Pădurilor Primare și Multisekulare din UE.

(B) **Practicile silviculturale apropiate de natură** aplicate în România pentru pădurile cu rol de producție, trebuie să fie menținute prin noul Cod Silvic astfel încât toate pădurile de producție să aibă șansa de a ajunge la o structură apropiată de cea multiseculară de tip Old-Growth. În plus, dacă menținem acest sistem, ponderea acestor „structuri apropiate de pădurile seculare” **va crește treptat** la nivel național, având în vedere modul în care calculăm și planificăm recoltele de lemn admisibile și care vizează refacerea unei distribuții echilibrată a arboretelor pe clase de vârstă.

(C) **Noul concept de „păduri seculare”** introdus de autorități ar trebui să surprindă pădurile care nu îndeplinesc în totalitate definiția pădurilor virgine și cvasi-virgine și nu respectă toate criteriile și indicatorii stabiliți pentru includerea în Catalogul Național, și care ar trebui incluse în conceptul de păduri multisekulare de tip Old-Growth, definit conform **Îndrumărilor CE**.

Tabel 2: “Păduri Seculare”

Pentru a putea fi încadrate în noul concept de „**păduri seculare**”, pădurile ar trebui: (i) să adăpostească **valori de biodiversitate semnificative** la nivel național/regional, SAU (ii) să ofere **servicii ecosistemice în situații critice**, ȘI, în plus, (iii) **să îndeplinească următoarele condiții:**

- Fitocenozele edificate de specii native conform condițiilor de mediu locale;
- Ecosisteme cu structuri complexe, conțin diferite stadii de dezvoltare, care formează un mozaic orizontal și cu o structură verticală stratificată;
- Prezența „arborilor veterani” /”arbori de habitat” care au ajuns la senescență este esențială (arbori din generațiile anterioare, muribunzi din cauza senescenței);
- Prezența arborilor foarte bătrâni, care au mai mult de jumătate din vârsta fiziologică (adică peste 150 – 250 de ani pentru principalele specii forestiere), care sunt dominanți (adică cel puțin 35% din suprafață ar trebui să fie reprezentată de astfel de arbori ”foarte bătrâni”);
- Prezența lemnului mort pe picior și căzut, în toate stadiile de degradare și pe întreaga suprafață a pădurii (în care cea mai mare parte a volumului de lemn mort provine de la cei mai mari arbori care au atins senescența și au murit);
- Consistență naturală în funcție de tipul natural de pădure și de condițiile staționale;
- Suprafețe mari și compacte (incluzând și arborete < 30 ha dar de preferință > 10 ha, cu luarea în considerare a condițiilor staționale locale).

Aceste condiții cumulative ar trebui luate în considerare având în vedere **specificul național** și pentru a face o distincție între pădurile pentru care există **dovezi ale unei gestionări active și planificate**, care a condus **în mod deliberat**, prin practici silviculturale apropiate de natură, la obținerea unor structuri asemănătoare cu cea a pădurilor multisekulare de tip Old-Growth.

Calea de urmat pentru protecția celor mai valoroase păduri pentru biodiversitate

În cadrul Planului Național de Recuperare și Reziliență (PNRR), Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor coordonează un proiect pentru a identifica 10% dintre zonele potențiale care urmează să fie strict protejate (inclusiv toate OGF), în conformitate cu Strategia UE pentru Biodiversitate. Pentru aceasta, a desemnat un **consorțiu independent** format din peste 80 de experți, care a identificat o metodologie și a împărtășit deja **primele rezultate**. În ceea ce privește identificarea OGF, metodologia națională este **în conformitate cu propunerea WWF**. Potrivit Termenelor de Referință, rezultatul final al proiectului PNRR trebuie să fie livrat până la sfârșitul anului 2025, printr-un proces transparent și participativ.

WWF este implicat activ în proces și încurajează toate părțile interesate să se alăture și să susțină acest proces pentru a obține ocrotirea celor mai valoroase păduri din România din perspectiva biodiversității.